

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΡΙΔΗΣ, ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: ΠΑΡΙΣ ΤΑΒΙΤΙΑΝ

84' ΜΕ ΤΟΝ GUEST ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αντώνης Κυριακούλης

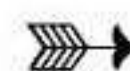
Αν και δυσκολεύονται να τον κατατάξουν, όλοι αναγνωρίζουν πάνω του τη σαρδόνια λάμψη, το ίχνος της κλασικής παιδείας και το χιούμορ ενός μποέμ που συμφύρεται μέσα στην αστική τάξη της Αθήνας προκειμένου να τη σκιτσάρει γυμνή.

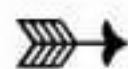
Οι χαρακτηριστικές φιγούρες του, οι κυρίες με τις μεγάλες μύτες, είναι σήμα κατατεθέν του. Καρικατούρες της αθηναϊκής ζωής που καταγράφει στη μνήμη του και μετά αναπαράγει στο χαρτί και τον καμβά: μικροαστές, μεγαλοαστές, εξωφρενικές, εξωπραγματικές, παρδαλές, μαυροντυμένες, μανάδες, θειάδες, κατινούλες, βιζιτούδες, γυναίκες που κυριαρχούν

και στη δική μας μνήμη ή ακόμα και στις φαντασιώσεις μας. Με αυτές έγινε γνωστός ο ζωγράφος Αντώνης Κυριακούλης αλλά και με τα περισσότερα από πενήντα θεατρικά έργα που έχει επιμεληθεί σκηνογραφικά και ενδυματολογικά, ιστορικές παραστάσεις του Ανοιχτού Θεάτρου αλλά και πολλών άλλων θιάσων. Πρόσφατα του ζήτησε το καφέ του Μουσείου Μπενάκη στην οδό Κουμπάρη να φιλοτεχνήσει

το εξώφυλλο του μενού του. Πανικοβλήθηκε, αλλά τελικά παρέδωσε, αντί για ένα, τριάντα προτάσεις που αναπόφευκτα έγιναν μια έκθεση στον χώρο της εσωτερικής σάλας, συμπληρώνοντας έτσι τη μεγάλη τοιχογραφία που κοσμεί τον ίδιο χώρο που εκείνος δημιούργησε πριν από δέκα χρόνια αλλά και τα σουπλά που σου έρχονται με το που θα καθίσεις στα τραπέζια του café.

—**Απ' όλες τις ιδιότητες που σας αποδίδουν, του ζωγράφου, του σκιτσογράφου, του σκηνογράφου-ενδυματολόγου και του συγγραφέα, ποια επιλέγετε εσείς;** Βασικά, του ζωγράφου – και στο θέατρο τη ζωγραφική μου έβγαλα. Όλα ξεκίνησαν όταν το 1970 μου πρότεινε η Σοφία Σπυράτου να κάνω κοστούμια για τον Κυριακάτικο Περίπατο του Ζορζ Μισέλ που ανέβαζε ο Γιώργος Μιχαηλίδης στο Ανοιχτό Θέατρο. Τα έκανα και

είχαν μεγάλη επιτυχία – ούτε που το φανταζόμουν. Έτσι, ξαφνικά βγήκα στο θέατρο. Έγινε επάγγελμα, έβγαζα χρήματα, άφησα τη ζωγραφική κι έκανα μόνο θέατρο. Έκανα καλές δουλειές, γραφό-ντουσαν καλές κριτικές και προχώρησα. Ήταν πια η δουλειά μου.

—**Ποια παράσταση θα μνημονεύατε ως εκείνη στην οποία πετύχατε όλα όσα θέλατε να σχολιάσετε;** Μετά τον Κυριακάτικο Περίπατο, έκανα τον Εχθρό Λαό του Καμπανέλλη με την Καρέζη. Εκεί έκανα ό,τι μου κατέβαινε: έκανα τη βασίλισσα, τον βασιλιά και τους συνταγματάρχες με τελείως μοντέρνο τρόπο. Μετά έκανα τη Θηλιά του Σκούρτη με τον Μπάκα στο Εθνικό. Δεν άρεσε στον Μινωτή. Επίσης, έκανα πολλή επιθεώρηση. Δούλεψα στην πρώτη που έκανε ο Λάκης στο Βέμπο, που ήταν πάρα πολύ ωραία, σε κείμενα δικά του και του Ξανθούλη. Μου άρεσε να τα κάνω ωραία.

—**Πώς ορίζετε το ωραίο;** Δεν μπορώ να σου πω, γιατί είμαι εστέτ με καβαλημένο το καλάμι. Θέλω να αρέσει σε μένα. Έχω μια άποψη αισθητική και ό,τι κάνω το κάνω για να ευχαριστιέμαι εγώ. Μου αρέσει ό,τι κάνω να το ευχαριστιέμαι εγώ. Αυτό είναι το ωραίο για μένα. Έκανα μια Ακρόπολη στον Λαζόπουλο που ήταν τα σχέδια ενός Γερμανού που ήθελε να χτίσει το παλάτι του Όθωνα στην Ακρόπολη κι έκανε μπαμ. Ήταν πολύ ωραίο, πήγε ο Τσαρούχης κι ενθουσιάστηκε. Με ευχαριστούσε ό,τι άρεσε σε μένα. Αλλά άρεσαν και στους άλλους γιατί είχαν μια σάτιρα, σχολίαζα αυτά που έβλεπα στους δρόμους.

—**Εννοείτε το Κολωνάκι της εποχής;** Όχι, εγώ κυκλοφορώ παντού. Σατίριζα τους ανθρώπους, αυτές τις κυρίες. Τώρα το πράγμα έχει ξεφύγει, γύρω μου γίνεται της κακομοίρας. Έχει αγριέψει πολύ και σκέφτομαι να κάνω κάτι τέρατα – τα έχω ήδη αρχίσει και θα είναι μεγάλα.

—**Ετοιμάζετε κάτι καινούργιο με τη ζωγραφική;** Ναι, αλλά όχι το είδος της ζωγραφικής που παραπέμπει στον Τσαρούχη...

—**Σκέφτομαι ότι οι Έλληνες δεν παίρνουν στα σοβαρά έναν ζωγράφο που σχεδιάζει σουπλά και μενού. Αφήνει η σοβαροφάνεια χώρο για το είδος της ζωγραφικής που κάνετε εσείς;** Είχα κάνει μια έκθεση που είχε στον τίτλο τη λέξη «σοβαροφάνεια». Όχι, δεν το έχουν δεχτεί, δεν με παίρνουν να με κρεμάσουν πάνω από τους καναπέδες τους. Κάποια στιγμή, βέβαια, αυτά είναι ζωγραφική, γιατί ζωγραφική δεν είναι ο Ρέμπραντ... Έχουμε φύγει χρόνια από εκεί, αλλά δεν έχουν δεχτεί τα έργα μου ως ζωγραφική και γι' αυτό δεν τα αγοράζουν. Αν αποφάιζα να κάνω ζωγραφική που να αρέσει στις κυρίες, θα το έκαναν.

—**Έχουν επηρεάσει η κριτική και ο Τύπος τα έργα σας;** Δεν υπάρχουν κριτικοί. Υπάρχουν γκαλερί και οι αστές που αγόραζαν. Κάποια από αυτά τα έργα είναι ζωγραφική – δεν το είδε κανένας.

—**Σας πίκρανε που δεν το είδε κανείς;** Δεν με πίκρανε για το δικό μου έργο, αλλά για τα νέα παιδιά που χάνονται. Βλέπεις ότι σαράντα χρόνια αγοράζουν τους ίδιους δέκα ζωγράφους που κυκλοφορούν και λυμαίνονται την αγορά. Συγχρόνως, σαράντα χρόνια βγαίνουν παιδιά από τη Σχολή Καλών Τεχνών – κάποια από αυτά είναι πολύ ταλαντούχα, ωστόσο δεν προχωράνε. Όπως είναι όλος ο τόπος είναι και αυτός ο χώρος.

—**Ποιοι είναι οι αγαπημένοι σας ζωγράφοι;** Πάρα πολλοί. Λατρεύω τη ζωγραφική. Ζούσα στο Λονδίνο και ήμουν συνεχώς μέσα στα μουσεία. Αν με βάλεις τώρα στη National Gallery, μου δέσεις τα μάτια και με πηγαίνεις γύρω-γύρω, από τα βερνίκια και μόνο θα μπορώ να σου πω «εδώ είναι οι Ιταλοί, εδώ οι προραφαηλίτες, εδώ ο Ρέμπραντ» – τόσο πολύ την ξέρω. Έμπαινα εκεί μέσα και χανόμουν.

—**Δεν επιστρέφετε σε κάποια αγαπημένα έργα κάθε φορά;** Σε εκατομμύρια έργα! Να σου πω το πορτρέτο του Δούκα του Ουέλινγκτον του Γκόγια που κλάπηκε και ξαναβρέθηκε, τα έργα του Βερονέζε, του Ντούτσιο, τους προραφαηλίτες, τους Ιταλούς; Εκατομμύρια έργα – είχε και τους πιο ωραίους ιμπρεσιονιστές. Τρελαίνομαι για τον Ματίς, με τον Πικάσο μου φεύγει το κεφάλι, μου αρέσει ο Βαν Ντάικ, ο Χολμπάιν, αυτά τα πορτρέτα τα καταπληκτικά της Ελισάβετ Α', αλλά και τα τελευταία χρόνια ο Μπέικον, ο Φρόνιτ – μεγάλοι ζωγράφοι.

—**Υπάρχει Έλληνας που να πλησίασε αυτά τα μεγέθη;** Όχι. Σου είπα, είμαι εστέτ, καβαλημένο καλάμι. Ο Οικονόμου είναι πολύ σπουδαίος ζωγράφος, οι Βολονάκηδες και οι Γκύζηδες δεν μου άρεσαν καθόλου γιατί τα ανάλογα που έβλεπα έξω ήταν άλλο πράγμα. Ο Παρθένης ήταν σπουδαίος, όπως και ο Κόντογλου.

—**Ο Θεόφιλος δεν ήταν;** Εμένα μου αρέσει ο Ρουσό. Η γενιά του '30 είχε πολλούς ζωγράφους, είχα καθηγητή τον χαρακτή Τάσο, που ήταν σπουδαίος. Αυτή η γενιά είχε τον Μόραλη, σπουδαίος κι αυτός, τον Τσαρούχη – να μη λέω ονόματα, θα μου ξεφύγουν οπωσδήποτε κάποια. Έχουμε ζωγραφική, αλλά ο τόπος μας είναι μια κακομοιριά. Ένα

χάλι είμαστε. Η γενιά του '30 είχε ένα ήθος. Και σήμερα υπάρχουν νέα παιδιά στη ζωγραφική, καραμπινάτα ταλέντα, που θάβονται. Υπάρχουν όλοι αυτοί οι νέοι σκηνοθέτες που κάνουν καραμπινάτες ταινίες, αλλά χρειάζεται να έχεις αντοχή. Αν η πολιτεία βοηθούσε τους ζωγράφους και τους κινηματογραφιστές θα ήταν αλλιώς. Αλλά είναι συντεχνία η πολιτεία.

—**Τι σας ενδιέφερε να περάσετε μέσα από τα έργα σας; Την κακογουστιά, τον μικροαστισμό;** Εγώ είμαι πάρα πολύ παρατηρητικός. Κυκλοφορώ, μπαίνω στο τραμ και τα χάνω, λέω «Καλέ, αυτή ποια είναι; Σαν φιγούρα δική μου είναι». Με ρωτάνε: «Μα, πώς τις κάνεις;». Όταν τις τελειώνω, τις βλέπω και λέω αυτό δεν υπάρχει, είναι εξωπραγματικό και ξαφνικά τις βλέπω απέναντί μου. Παρατηρώ, εγγράφονται στο κεφάλι και βγαίνουν. Έχω και πολύ μεγάλη μνήμη. Θέλω να πω, κι εγώ ένα κάζο είμαι!

—**Είστε ένα κάζο;** Ναι, ούτε ξέρω τι είναι αυτά που κάνω, ούτε ξέρω τι είναι αυτά που γράφω.

—**Γιατί στα έργα σας κυριαρχούν οι γυναικείες φιγούρες;** Γιατί στην Ελλάδα η γυναίκα παίζει φοβερό ρόλο. Η μητέρα, όλες αυτές οι γυναίκες, είναι κολοσοιαίες προσωπικότητες.

—**Οι μεγάλες μύτες;** Υπήρχαν μεγάλες μύτες στην οικογένεια.

—**Ενοχλήθηκε ποτέ κανείς που αναγνώρισε τη φιγούρα του στα έργα σας;** Ποτέ δεν αναγνωρίζει κανείς τίποτα. Κάνω σχέδια και τα βάζω σε ένα ντοσιέ και κάποια στιγμή τα βγάξω και τότε τα αναγνωρίζω εγώ.

—**Το 1960 που ξεκινούσε ολόκληρη η μεταπολεμική μας μυθολογία ήσασταν μόλις 22 χρονών. Τη νοσταλγείτε την εποχή;** Ούτε την εποχή, ούτε τη νεοκλασική Αθήνα νοσταλγώ. Εμείς γεννηθήκαμε σε μια κακομοιριά. Όλα αυτά που λένε για την Αθήνα με τα νεοκλασικά μια μπουρδα ήτανε. Όλα τα ακούω βερεσέ.

—**Και όλοι εκείνοι οι σημαντικοί άνθρωποι της τέχνης;** Γνώρισα πάρα πολλούς ανθρώπους, υπέροχους. Μετά τον πόλεμο βγήκε μια γενιά καραμπινάτη κι εμείς, παιδάκια, κολλούσαμε δίπλα τους και ακούγαμε. Ήμασταν χαριτωμένοι και νέοι και μας δεχόντουσαν. Ο Χατζιδάκις, ο Τσαρούχης, ο δάσκαλός μου ο Τάσος, ήταν σπουδαίοι άνθρωποι. Ο Γιώργος Κούνδουρος, ο τρίτος από τους Κούνδουρους, έλεγε καταπληκτικά πράγματα.

—**Με τους σπουδαίους ηθοποιούς δεν σχετιστήκατε από νωρίς;** Όταν μπήκα στο θέατρο, είχαν φύγει. Την Παξινού δεν την πρόλαβα αλλά την έβλεπα. Τον Λογοθετίδη τον έβλεπα, πήγαινα πάρα πολύ κι έβλεπα επιθεωρήσεις από πάρα πολύ μικρός. Ζούσα με τους μεγάλους κωμικούς. Έχω κολοσοιαία μνήμη που δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα. Θυμάμαι τι φορούσαν, τις ατάκες τους.

—**Όταν ζούμε στιγμές καλλιτεχνικής ανάτασης, ξέρουμε πόσο σπουδαίες είναι;** Εγώ το ήξερα. Ο Κούλης Στολίγκας ήταν κολοσσός, μόνο με τον τρόπο που κινούσε το χέρι του. Και ο Λογοθετίδης, με τον τρόπο που περπατούσε.

—**Δεν θεωρούσατε τις επιθεωρήσεις «λαϊκά» θεάματα εσείς, ένας εστέτ;** Ποιος λέει ότι τα λαϊκά θεάματα δεν είναι εστέτ; Σε αυτό το σημείο θα κάνω ένα κομπλιμέντο στον εαυτό μου: τα πιάνω όλα.

—**Την «Οδό Ονειρών» τη θυμάστε;** Μαγική παράσταση, έμπαινες και τα έχανε. Με ρώτησε κάποτε ο Χατζιδάκις ποια μου άρεσε περισσότερο, η Πορνογραφία ή η Οδός Ονειρών. Είπα η Οδός Ονειρών και μου απάντησε «Λάθος, η Πορνογραφία ήταν σπουδαιότερη». Είχε δίκιο.

—**Η δικτατορία πώς ήταν ως εποχή;** Τραγική. Ένωθες την καταπίεση παντού γύρω σου.

—**Από τη Μελίνα τι θυμάστε;** Η Μελίνα ήταν καταπληκτική φυσιογνωμία, με τρομερό χιούμορ. Η Μελίνα ήταν η Αθήνα. Εκεί που έλεγε κάτι σοβαρό, σου πετούσε κάτι κι έπεφτες κάτω από τα γέλια.

—**Τα χρόνια της ευδαιμονίας του '80 και του '90 τι σας άφησαν;** Βγήκαν πάρα πολλά χρήματα, και ακόμα βγαίνουν. Βγήκε μια χυδαία τάξη που δεν υπήρχε παλιά. Όταν βλέπω τηλεόραση, καταποντίζομαι.

—**Πώς νιώθετε όταν κατηγορίζετε την Πανεπιστημίου και πλησιάζετε την Ομόνοια σήμερα;** Παθαίνω κατάθλιψη. Όλα αυτά τα κλειστά μαγαζιά... Φαντάσου τι σημαίνει για μένα αυτή η εικόνα, που ξέρω την Πανεπιστημίου του '50 και του '60. Εμένα το Σύνταγμα είναι το living room μου.

—**Τι σας ενδιαφέρει από δω και πέρα;** Τίποτα. Δεν με ενδιαφέρει τίποτα. Να μην πετάξουν αυτά που έχω κάνει στη χωματερή και να βγάλω μερικά τέρατα της σύγχρονης εποχής, σαν αυτά που βλέπω στην τηλεόραση. Σήμερα δεν υπάρχει τρέλα, παλιά υπήρχαν τρελοί άνθρωποι. Εγώ, όταν είμαι με φίλους, λέω ό,τι μου κατέβει.

Ούτε την εποχή, ούτε τη νεοκλασική Αθήνα νοσταλγώ. Εμείς γεννηθήκαμε σε μια κακομοιριά. Όλα αυτά που λένε για την Αθήνα με τα νεοκλασικά μια μπουρδα ήτανε. Όλα τα ακούω βερεσέ.

Σαράντα χρόνια αγοράζουν τους ίδιους δέκα ζωγράφους που κυκλοφορούν και λυμαίνονται την αγορά. Συγχρόνως, σαράντα χρόνια βγαίνουν παιδιά από τη Σχολή Καλών Τεχνών – κάποια από αυτά είναι πολύ ταλαντούχα, ωστόσο δεν προχωράνε. Όπως είναι όλος ο τόπος είναι και αυτός ο χώρος.

INFO
Ο Αντώνης Κυριακούλης ζωγράφισε 21 μενού για το εστιατόριο του Μουσείου Μπενάκη. Επιλέξτε και ψηφίστε στη σελίδα του facebook The Benaki Museum αυτό που θα τυπωθεί! Μουσείο Μπενάκη Κουμπάρη 1 & Βασ. Σοφίας 210 3671000

